



ཚེད་རྩོམ་  
 རྒྱལ་གྱི་སྤྱི་ཚབ་  
**藏医药**

གཞི་རྒྱུ་ལྟོགས་པའི་ཚེད་རྩོམ་

**研究荟萃**

ཚེད་རྩོམ་གྱི་སྤྱི་ཚབ་

ལྷོ་ཁྱེད་ལྷོ་ཁྱེད་  
 3000 ལྷོ་ཁྱེད་

ལྷོ་ཁྱེད་ལྷོ་ཁྱེད་སྤྱི་ཚབ་ཚེད་རྩོམ་གྱི་སྤྱི་ཚབ་ཚེད་རྩོམ་གྱི་སྤྱི་ཚབ་

· 99 全国藏医药学术研讨会论文集

(ཚེད་རྩོམ་གྱི་སྤྱི་ཚབ་) ལྷོ་ཁྱེད་ལྷོ་ཁྱེད་ལྷོ་ཁྱེད་ལྷོ་ཁྱེད་

《藏医药研究荟萃》编委会编

མི་རིགས་དཔེ་སྟླ་ཁང་།

民族出版社

## 图书在版编目(CIP)数据

藏医药研究荟萃/《藏医药研究荟萃》编委会编.  
北京:民族出版社,2000.2  
ISBN 7-105-03816-0

I. 藏… II. 藏… III. 藏医-学术会议-文集  
IV. R291.4-53

中国版本图书馆 CIP数据核字(2000)第 14466 号

民族出版社出版发行

(北京市和平里北街 14 号 邮编:100013)

民族出版社微机照排 迪鑫印刷厂印刷

2000 年 3 月第 1 版 2000 年 3 月第 1 次印刷

开本:787×1092 1/16 印张:15.75

印数:0001—1500 册 定价:23.50 元

---

该书如有印装质量问题,请与本社藏文发行科联系退还  
(总编室电话:64212794;发行科电话:64234411-6509)

# ཡུལ་གཞི།

མཚོ་བོད་མཚོ་སྐོར་གྱི་མིའི་རིགས་འཚོ་སྡོད་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ཆེས་ཞུགས་པའི་ཡུལ་གྲུ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཡུལ་དེའི་  
 བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་སེམས་རྒྱས་ཚོགས་རང་གི་ཁྱད་ཚོས་ལྡན་ཞིང་གཟི་དཔལ་འབར་བའི་གསོ་རིག་རིག་  
 གནས་གསལ་གཏོང་བྱས་ཡོད། དེ་ཡང་(གསོ་རིག་རྒྱུད་བཞི)ཞེས་བྱ་བ་ཁྱད་ཚོས་བཅུ་བདུན་དང་ཆེ་བ་  
 བཅུ་གཅིག་ལ་སོགས་པའི་ཡོན་ཏན་གྱིས་རྒྱུག་པའི་གནའ་བོའི་བརྟན་བཅས་དེ་རི་ལྷ་རྒྱུད་བ་དང་། དེ་  
 དང་མཐའ་བཞིའི་ཁྱིམ་མཚེས་ཡུལ་ཁག་བར་དུ་རིག་གནས་ཀྱི་འབྲེལ་འདྲིས་རི་ལྷ་རྒྱུད་ཡང་། གནའ་མ་  
 མོའི་དུས་ནས་མཚོ་བོད་མཚོ་སྐོར་གི་སྐོར་བཅས་འཕྲོད་བསྟེན་སྐོར་གྱི་གནད་དོན་གོ་གཅོད་ཡུལ་རང་གི་བོད་  
 རིགས་མི་དམངས་དང་གསོ་རིག་མཁས་པ་རང་གི་དུས་ཐག་གཅོད་བྱས་པ་ལྟེ་སྐོར་མ་དགོས་པ་ཞིག་རེད།  
 ཅིའི་ལྷིང་ཞེན། མཚོ་བོད་མཚོ་སྐོར་གི་གནས་གསལ་དང་། རྒྱ་ཁམས་ཁོར་ཡུག་གི་འཛམ་གླིང་དུ་མཚོ་བོད་  
 དཀོན་པ་དང་། བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་འཚོ་བའི་གོ་མས་སྡོལ་དང་གསུགས་གཞིའི་རྣམ་པའི་སོག་ནས་  
 རྒྱུད་བའི་རྒྱུན་མཚོར་ནང་རིགས་དང་འབྲུང་སྐྱེ་བའི་ནད་རིགས། ས་གནས་རང་བཞིན་ལྡན་པའི་ནད་  
 རིགས་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ཁྱད་ཚོས་ལྡན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཡུལ་གྲུ་དེའི་ཆ་རྒྱུན་ལོག་སོན་པའི་སྐོར་སྐོར་  
 (སྐྱེས་དངོས་དང་སྐོག་ཆགས་དང་གཏེར་རྣམས་བཅས་འདུས་)ལ་ཡང་ས་གནས་ཀྱི་རང་བཞིན་མངོན་གསལ་  
 རོད་པོ་ཞིག་ལྡན་ཡོད། དེ་བཞིན་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་གི་བོད་རིགས་མི་དམངས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་  
 འཚོ་གནས་ཀྱི་ཆ་རྒྱུན་ལོག་ནད་ལམས་ལྟ་ཚོགས་ལ་འབབ་ཚུངས་བྱས་པ་ལས་རྒྱུད་བའི་ཉམས་སྦྱོང་དང་རིག་  
 རྟོགས་ཀྱིས་ཞུན་བརྟན་བྱས་པ་ལས་སོན་པའི་དབྱེད་འབྲས་ཡིན་པས། དེའི་ཁྱད་འཕགས་རང་བཞིན་གི་  
 རྒྱུ་ཁབ་གཞན་དང་། མི་རིགས་གཞན། ས་གནས་གཞན་བཅས་ཀྱི་མི་སྲུ་ཡང་དུང་བས་དེའི་ཚབ་བྱེད་  
 མི་ལུས་པ་དང་ལྔ་མོས་རྒྱན་བསྐྱིགས་བྱེད་མི་བྱུང་བ་ཞིག་རེད། རྒྱུ་མོའི་དུས་རབས་བརྒྱུད་པའི་ནད་གཡུ་  
 སོག་ཡོན་ཏན་མགོན་པོས་(གསོ་རིག་རྒྱུད་བཞི)མཚོ་བོད་ནས་ད་སོན་ལོ་རྒྱུ་ལྟ་ལྟ་འདུས་པའི་རིང་བྱུང་  
 རྒྱུར་ལ་སོགས་རང་རང་གི་ལྷགས་འཛིན་པའི་མཁས་དབང་རྣམས་ལྟ་ལམ་དུ་རྒྱ་སྐོར་བ་བཞིན་རིམ་པར་  
 རྒྱན་ནས་བར་སྐོག་ས་གང་ས་ཀྱི་གསོ་རིག་སོ་བྱུང་བཞེད་ས་བརྟན་བྱས་པ་བརྒྱུད་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་  
 གི་དུང་གོའི་རྒྱུད་དུ་རྒྱུད་བའི་སྡོལ་རྒྱུན་རིག་གནས་བང་མཚོ་དུ་གཅིས་ནོར་ཞིག་ཏུ་བྱུང་བ་རེད། །

རང་རྒྱལ་གྱི་སྡོལ་རྒྱུན་གསོ་རིག་གི་རྒྱུད་དུ་གསོ་རིག་དང་། མི་རིགས་གསོ་རིག་ དམངས་ཁྲོད་  
 གསོ་རིག་བཅས་གསུམ་གྱིས་བྱུང་ལ། དེ་ལས་བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་གི་སྐོར་རྒྱུན་ཀྱི་རྒྱུན་རིང་ཞིང་གཞུང་ཡུགས་ཀྱི་  
 དོན་ཐབ་པའི་དོན་ནས་གཞི་བྱིན་གྱི་མི་རྟོག་འཛམ་གླིང་གི་ཡུལ་གྲུ་ཁག་དུ་གོར་ཡོད། དེ་ཡང་བོད་རྒྱུད་ས་  
 དང་། མཚོ་སྐོར། རྒྱ་སྐོར། ཀན་སུའུ། ཡུན་ནན་བཅས་ཀྱི་བོད་ཀྱི་གསོ་རིག་གི་ས་ཡུལ་ལམ་ཁྲུབ་  
 ཡུལ་གཅོད་པོ་ཡིན་ལ། ཡོན་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་སྐབས་ནས་རྒྱ་ཆེའི་སོག་ཡུལ་དུ་འདྲ་དར་བྱུང་བྱུང་།  
 ༡༩༧༧ལོའི་རྒྱུད་པར། རྒྱུད་གོ་མི་རིགས་གསོ་རིག་སྐོར་ཚོགས་ཀྱིས་ཞི་བྱིད་བྱས་པ་དང་། མཚོ་སྐོར་





## 序

青藏高原是人类居住条件最艰苦的地区之一。生活在高寒地区的藏族人民在历史上创造了独特而灿烂的医药文化。不论其古典著作《四部医典》的诞生借鉴过什么,它与毗邻地区发生过什么样的文化瓜葛,有一点却是毫无疑问的,那就是在那么一个遥远的年代,青藏高原的医药卫生问题只有靠当地的人民和医学家自己解决。因为青藏高原的气候条件、生态环境之恶劣是世界上罕见的,藏族人民的生活习俗、体质状况以及在此基础上发生的常见病、多发病、地方病具有鲜明的特殊性,在此条件下入药的当地本草(包括植物、动物和矿物)也有其明显的地域性。藏医药正是藏族人民在特殊的生存条件下与疾病作斗争的经验总结和智慧结晶,它的独特性是别的国家、别的民族、别的地区的任何人都无法替代和无法虚构的。从公元8世纪宇妥·元旦贡布编著《四部医典》至今,1300多年过去了,历代的、不同流派的藏医药学家犹如璀璨的群星,共同建构和照耀着东方雪域神奇的医学殿堂,使藏医学成为中国优秀传统文化的瑰宝之一。

我国的传统医学包括中医学、民族医学和民间医学三个组成部分。藏医学因其悠久的历史和丰富的内涵饮誉海内外,它分布在西藏、青海、四川、甘肃、云南等五个省区,元代以后流传到广大蒙古地区。1999年8月,在中国民族医药学会的倡议下,在青海省西宁市召开'99全国藏医药学术研讨会,青海省作为东道主承办了这次会议。《藏医药研究荟萃》就是这次会议的论文汇编。

广大藏族地区是藏医药生长繁茂的土壤。藏医药的学术创新和学术积累主要依靠站在临床、科研、教学第一线的藏医药工作者。《藏医药研究荟萃》一书原汁原味地保留了近几年来藏医药的学术成果,反映了当前藏医药学术的实际水平。当然,要评判一个时代

的学术成就,不能完全靠当代人的自我感觉,有时候需要时间的淘洗和历史的沉淀。但改革开放以来的20年,是藏医药得到恢复和发展的20年,是在西医和中医日益壮大的势态下藏医药异军突起、下山进城、落脚京华的20年,其学术进展和学术成就是毋庸置疑的。藏医药影响的扩大不是一件小事,这件事反映了人们对民族医药的尊重和认同,反映了国家对传统医药资源的利用和开发,也反映了当前中国医学科学的丰富和繁荣,从而成为中华民族多元文化的标志之一。青海省藏医学会和卫生厅中藏医处为此投入了辛勤的劳动而功德无量,我也为此感到由衷的高兴。更希望今后藏医药学继续得到积极的继承和弘扬,我国的藏医药事业继续得到全面的发展和振兴,以造福中国人民和世界人民。

诸国本

2000.1.27 于北京

# ཚུན་འགྲོའི་གདམས།

《ཆེད་ཚོམ་གསེར་གྱི་ཁང་མ་》ཞེས་བྱ་བ་ནི་ལོ་དྲུ་ལྷི་གསེར་རིག་དང་སྐྱེན་ཇེས་ལ་ཚན་རིག་གིས་དབྱེ་ཞིབ་དང་རིག་གཞུང་བརྗོད་ཀྱི་དབྱིས་པའི་འབྲས་བུ་ལ་མ་ཚུལ་གསུམ་པོས་གྱི་ཆེད་དེ་བ་ཅིག་ཡིན། འདིར་ཆེད་ཚོམ་ལྟེ་འདུས་པ་དེ་དག་ཏུ་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཚ་བའི་གཞུང་ལུགས། བད་རིགས་ལྷ་ཚོགས་ཀྱི་གསོ་བཅས་ཚུང་བ། བད་གཞིག་བྱ་བ་དང་སྲོབ་གསོ། ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་སྐབ་ཁང་དོན་ལ། ལྷན་ཇེས་ཚུག་སྲེལ་དང་ལྷན་ཚུབ། དཔྱད་ཆས་གསུམ་པོ་བཀོལ་ཐབས་ལ་སོགས་ཏུ་ས་རབས་ཀྱི་ཇེས་ཆེད་པའི་བརྗོད་དོན་ལྷ་ཚོགས་འདུས་ཡོད། ཆེད་ཚོམ་འདི་ནམས་“༡༧མོའི་རྒྱལ་ཡོངས་བོད་ལུགས་གསོ་བའི་གཞི་རིག་གི་རིག་གཞུང་བརྗོད་ཀྱི་ཚོགས་འདུས་”ལ་བརྟེན་པའི་ཆེད་ཚོམ་༡༩༥༥ལ་འདེམ་གསེས་གང་ལེགས་བྱས་ཤིང་ཚོགས་འདུས་བརྗོད་བྱས་པའི་ཚོམ་ཡིག་ནམས་ཡིན། །

ཚོམ་པ་པོ་ནམས་བོད་ཇོང་ས་དང་། མཚོ་སྐོ་། ཟ෍འོ་། ཀན་ལུ་། དུན་བཙུ་སོགས་ཚོགས་སོ་སོ་ནམ་མེད་པའི་ལོ་དྲུ་ལྷི་གསོ་བ་རིག་པར་ཐུགས་ཞེན་ཆེ་བའི་མཁས་དབང་གན་གསེར་དང་། བ་གཞོན་ཆེ་རིག་འཛིན་པ། གཞན་ཚན་རིག་ཞིབ་འཇུག་པ་ལ་སོགས་མི་ལྷ་མང་པོ་འདུས་ཤིང་། ཆེད་ཚོམ་གྱི་བརྗོད་དོན་པལ་ཆེ་བ་ཡང་《རྒྱད་བཞི》སོགས་གནའ་པོའི་ལོ་དྲུ་ལྷི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་སྐྱེན་ཇེས་རིག་པའི་ཚ་བའི་གཞུང་ལུགས་ཞིབ་དཔྱད་དང་དཔྱད་བཟུམ། ད་དུང་ཚན་ཚལ་གསུམ་པོའི་ཐབས་ཤེས་ལྷན་ནས་གཞོན་བྱ་དང་གཞོན་བྱེད། གཞིན་པོ་སྲོད་རྒྱལ་ལ་སོགས་པར་ཞིབ་འཇུག་བགྱིས་པ་སྟེ། བརྗོད་དོན་གྱི་ཆེ་ཞིང་ལུན་ལུན་ཚོགས་པ། ལྷ་བ་གསུམ་ཞིང་གསུམ་བཞོད་དང་ལྷན་སྲེལ་གྱི་རྒྱུ་བཞེན་ལུན་པ་སོགས་ཀྱི་ལྷན་ཚོགས་འདུས་ཏུ་ཚན་འདུག་པས། དེར་བོད་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་སྲོབ་གསོ། ཞིབ་འཇུག་སྐབ་ཁང་སོགས་སྲེལ་བཅས་ཀྱི་བྱ་བར་བྱིན་ལྷོད་དང་བེད་སྲོད་ཀྱི་རིག་ཐང་གྲུ་ལོ་མ་པ་ཞིག་མང་པོ་། །

དང་གི་སྐབས་འཇུག་ཅིག་པའི་ལྷན་སྲེལ་ཆེད་འཇུག་སོགས་ཚོགས་ཐང་ས་གསུམ་པའི་ཚུན་བཙུ་བོད་ཀྱི་གསོ་བའི་ལས་དོན་ཚུགས་ཡོངས་ནས་འཕེལ་རྒྱས་ཆེན་པོ་ལྷུང་། གཞུང་ལུགས་དང་སྐབ་ཁང་རིག་པར་ཡང་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཚོམ་ལྷན་སྲེལ་ལྷན་ཞིང་ཆེད་མཚོ་བའི་ཚན་རིག་གི་དཔྱད་ཐབས་ཀྱིས་སྲུང་ས་པའི་ཆེད་ཚོམ་ལྷན་འབྲས་ལྷན་ཚོགས་སོ་སོའི་རིག་གཞུང་བརྗོད་ཀྱི་ཚོགས་ཆེན་ཏུ་དཔྱད་བཟུམ་བྱས་པ་དང་རིག་གཞུང་ཏུ་ས་དེ་བཞག་ཏུ་སྲེལ། ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་གསོ་བའི་རིག་པ་ལྷན་སྲེལ་ཏུ་འཕེལ་རྒྱས་འཇུག་ལྷུང་ལྷུང་༡༧མོའི་རྒྱལ་ཡོངས་བོད་ལུགས་གསོ་བའི་གཞི་རིག་གི་རིག་གཞུང་བརྗོད་ཀྱི་ཚོགས་འདུས་ཆེད་ཚོམ་ནམས་དཔེ་དེ་བ་གཅིག་ཏུ་བཟུ་བཞུགས་ཀྱིས་དཔེ་སྐྱེན་བྱས་ཏེ་ཚོགས་པ་པོ་ལྷན་གྱི་གཞིགས་སོ་སོ་སྲེལ་བ་ཡིན། །

༡༧མོའི་རྒྱལ་ཡོངས་བོད་ལུགས་གསོ་བའི་གཞི་རིག་གི་རིག་གཞུང་བརྗོད་ཀྱི་ཚོགས་འདུས་ལྷན་གོའི་མི་རིགས་གསོ་བའི་གཞིགས་ཀྱིས་གཅོ་བཞུང་ས་ཤིང་མཚོ་སྐོ་ཞིང་ཆེན་པོ་དྲུ་ལྷི་གསོ་བའི་གཞིགས་ཀྱིས་ལག་



བཟུང་བྱས་ནས། ལྷོ་མོ་༡༩༩༩ལོའི་ཟླ་༥པར་མཚོ་སྐོན་གྱི་གནའ་མཁར་གྱི་མིང་དུ་གསལ་བྱས་པར་  
 འཚོགས་པ་ཡིན། དེ་ནི་དུས་རབས་༡༠པའི་ཆེས་མཐུག་མཐའི་རྒྱལ་ཡོངས་རང་བཞིན་གྱི་འོད་གྱི་གསོ་  
 རིག་རིག་གཞུང་དབྱེད་ཞིབ་གྱི་བརྒྱ་ཐེང་ཚོགས་འདུ་ཞིག་ཡིན་ལ། ཚོགས་འདུའི་དགོངས་དོན་གྱིས་ཉེ་  
 ལམ་མོ་འགའི་མིང་དུ་འོད་གྱི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་སྐྱེན་རྣམས་རིག་པ་དང་རྒྱལ་ལུང་བའི་འབྲས་བུ་གསར་བ་  
 ཚེད་དུ་བརྒྱན་ཅིང་། དུས་རབས་༡༡པར་འོད་གྱི་གསོ་རིག་སྐྱེན་རྣམས་འཕེལ་བྱས་ཏུ་གཏོང་བའི་ཁ་སྐྱོབ་གས་  
 གཏན་འཕེབས་བྱས་པར་མ་ཟད། རིག་གཞུང་རྒྱ་ཚད་མཚར་འདེགས་དང་འོད་གྱི་གསོ་རིག་ལས་དོན་  
 འཕེལ་བྱས་ལ་སྐྱལ་ཤུགས་གྱི་རྩལ་པ་ཚེན་པོ་སོན་ཡོད། །

འདིར་འོད་རྒྱ་ཡིག་རིགས་གཉེས་གྱི་ཚེད་ཚོམ་རྣམས་གཞི་གཅིག་དུ་བརྟེན་པས་དཔེ་རྒྱན་བྱས་པ་ནི་  
 སློབ་པ་པོ་ཀུན་ལ་སྦྱབས་པའི་ཡོང་ཚེད་ཡིན་ལ། འོད་ཡིག་ཚེད་ཚོམ་གྱི་ཁ་བྱུང་རྣམས་ཀྱང་རྒྱ་ཡིག་ལ་གན་  
 ལྷུང་བྱས་ཡོད། །

རྒྱལ་ཡོངས་སྲིད་སྲོལ་གྱི་ཡུལ་ཞི་གཞོན་པ་དང་ཕྱི་དག་དབང་འཛིགས་མེད་མཚོག་གིས་དེབ་འདིར་  
 འོད་ཡིག་གི་ཁ་བྱུང་ལྷག་ཤིས་མཚན་པ་དང་། མཚོ་སྐོན་ཞིང་ཚེན་གྱི་འགོ་བྱིད་རྣམས་པས་དཔེ་དེབ་འདིའི་  
 པར་སྐྱོན་འགྲེམ་སྡེལ་གྱི་བྱ་བར་རྒྱལ་སྲིད་དང་ལྷགས་འཁྲུག་ཚེན་པོ་གནང་བར་མ་ཟད་འཕེལ་བྱས་སྐྱོན་ལྷག་ཤིས་  
 ལྱང་བསྐྱེད་བ། རང་རྒྱལ་གྱི་ཡུང་དབྱེ་སྐྱེན་རྣམས་དོད་པ་ཚུས་གྱི་ཚུས་ལྱང་གཞོན་པ་ལྷུང་པ་དང་། ཡུང་  
 གོའི་མི་རིགས་གསོ་སྐྱོན་རིག་ཚོགས་ཀྱི་ཚོགས་གཙུག་ལྷན་ལྷན་ཡུལ་གྱི་ལོན་གྱིས་དེབ་འདིར་སྲིད་གཞི་ཤིས་  
 གནང་མཚན་པ། ཡུང་གོ་མི་རིགས་གསོ་སྐྱོན་རིག་ཚོགས་དང་མཚོན་སྐོན་ཞིང་ཚེན་འཕྲོད་བརྟེན་མིང་།  
 མཚོ་སྐོན་འོད་སྐྱོན་ཨ་ཏུ་སྡེ་ཚོགས་ཚེད་ཡོད་ཡུང་མི་སོགས་ལས་ཁྲུངས་མང་པོས་དཔེ་དེབ་འདིའི་དཔེ་རྒྱན་  
 འགྲེམ་སྡེལ་གྱི་བྱ་བར་རོགས་རམ་ཚེན་པོ་གནང་བ་བཅས་ལ་ཤུགས་རྗེ་ཆེ་ལྷུ་སྐྱོན་ཡིན། ར་ཚོའི་ཡོན་ཚད་གྱི་  
 དབང་གིས་དེབ་འདིར་ནོར་འཁྲུལ་ལ་སོགས་མི་འདད་ས་འེས་པར་ཡོང་སྲིད་ན་རྒྱ་ཚེའི་སློབ་པ་པོ་རྣམས་ཀྱིས་  
 དགོངས་འཆར་སྐྱོག་པར་བསྐྱེད་ཅི་འོད་ལྷགས་གསོ་རིག་གི་ལས་དོན་འཕེལ་བྱས་གཏོང་བུར་རམ་འདེགས་  
 གྱི་རྩལ་པ་འདོན་པར་རེ་བ་སྙིང་ནས་ལྷུ་སྐྱོན་ཡིན། །

**སྐྱོག་པ་ཚོས།**

༡༩༩༩ལོའི་ཟླ་༡༠པར་ཕྱིར་ལྷུང་བྱི་མིང་དུ།

# 前 言

《藏医药研究荟萃》是一部反映藏医药最新科研和学术成果的专著。全书共收载论文 60 篇,内容包括藏医药历史、基础理论、临床各科诊治经验、护理及教育、科研、医院管理、藏药材资源开发与保护、藏医药现代化等,涉及藏医药学的方方面面。论文是'99 全国藏医药学术研讨会征集的 135 篇论文中遴选,并且在大会上进行交流的论文。作者来自西藏、青海、甘肃、云南、四川等省区,其中有名老藏医专家,也有中青年藏医药人员和其他科技工作者。内容有对《四部医典》等藏医药经典基本理论的深入探讨和研究,也有运用现代科学技术的方法和手段对藏医药疗效机理的实验研究。具有覆盖面广,内容丰富、题材广泛、观点新颖、创新意识强等特点。对藏医药医、教、研及药物开发等工作有较高的指导意义和实用价值。

党的十一届三中全会以来,藏医药事业得到了全面的振兴与发展。藏医药的科研和学术呈现出空前的活跃和繁荣,具有较高水平的科研成果和论文在各类、各地的学术研讨会上不断交流,不同内容的论文集相继编印发行。为了进一步扩大藏医药的传播和学术交流,开展学术研讨,我们将'99 全国藏医药学术研讨会交流的全部论文编辑成书,正式出版发行,以飨读者。

'99 全国藏医药学术研讨会是由中国民族医药学会主办,青海省藏医学会承办,于 1999 年 8 月在青海西宁召开。这是本世纪最后一次全国性藏医药学术会议,也是中国民族医药学会成立后召开的首届全国性藏医药学术会议。会议充分展示了近几年我国藏医药发展的新水平、新成就,探讨了面向二十一世纪藏医药学学术的发展战略,对进一步提高藏医药学术水平、促进藏医药事业的发展起到了积极的推动作用。本书论文用藏、汉两种文字撰写,为了方

便广大读者,编为一册出版。对藏文论文的题目进行了汉文编译。

全国政协副主席阿沛·阿旺晋美十分关心本书的出版,并题写了藏文书名;青海省的领导同志为本书题词;原国家中医药管理局副局长、中国民族医药学会会长诸国本同志为本书作序;中国民族医药学会、青海省卫生厅及青海金诃藏医药集团公司等单位为本书的编辑、出版、发行做了大量的工作,在此一并表示感谢。鉴于我们的水平所限,疏漏及不足在所难免,诚恳得到广大读者批评指正。

编 者

1999年10月于西宁

ཚོམ་སྒྲིག་འགན་འཁུར་པ། ཉ་རོ། ཞིན་ཚོན་གྲང་།  
责任编辑： 达多 星全章  
མངོས་རིས་རྒྱས་འགོད་པ། ཀམ་རྩི་ཚེ་རིང་།  
装帧设计： 吾 要

## ཚོམ་སྒྲིག་མི་སྡེའི་མཚན་བུང་། 编辑委员会

གཙོ་སྒྲིག་པ། བློན་ཙོ་ཚོན།  
主任委员： 陈资全  
གཙོ་སྒྲིག་གཞོན་པ། ཚིལ་མ། ཚེ་རིང་། འཛོགས་ཚེན། མང་ལེན།  
副主任委员： ཉི་མ། སངས་རྒྱལ། གདུགས་དགའ།  
奇玲 才让 艾措千 王炼  
ཉི་མ། སངས་རྒྱལ། ཉི་མ། སངས་རྒྱལ། ཉི་མ། སངས་རྒྱལ།  
尼玛 桑杰 星全章  
ཚོམ་སྒྲིག་མི་སྡེ། ཉ་མ་གྲོན་རྒྱལ། གཞུབས་དོན་གྲུབ་ཚེ་རིང་། རྩི་ལྷོ། གན་མ་ལྷ་མ་ལས།  
委员： བསམ་འགྲུབ་རྒྱལ། བྱ་མ་དོ་ལྷོ་བྲམ་ས་རྒྱལ། དབང་ཚོན་ཚེ་བརྟན།  
旦正加 端智才让 多杰 南拉卡  
ཉི་མ། སངས་རྒྱལ། ཉི་མ། སངས་རྒྱལ། ཉི་མ། སངས་རྒྱལ།  
三智加 夏多·李先加 昂青才旦

ཚོན་ཚོམ་གསེར་གྱི་ཐང་མ།  
༡༩༩༩ལོའི་རྒྱལ་ཡོངས་བོད་ལྷགས་གསེར་གྱི་གཞི་  
རིག་གཞུང་བཞུགས་ཚོགས་འདུའི་ཚོན་ཚོམ་  
(ཚོན་ཚོམ་གསེར་གྱི་ཐང་མ) ལི་ཚོམ་སྒྲིག་གཞུང་གི་ཚོམ་སྒྲིག་བྱས།  
མི་རིགས་དཔེ་སྟུང་ཁང་གི་ས་བརྒྱུན་ཞིང་འབྲེམས་སྤེལ་བྱས།  
(ལི་ཚོན་རྩི་མེད་མེ་བྱང་ལམ་ཨང་14པ། རྒྱག་ཨང་། 100013)  
མི་རིགས་དཔེ་སྟུང་ཁང་གི་ས་བརྒྱུན་པར་བརྒྱུགས།  
ཉི་ཞིན་པར་ཁང་གི་ས་བརྒྱུན་པར་བརྒྱུགས།  
2000ལོའི་ཟླ་3པར་པར་གཞི་1པོ་བརྒྱུགས།  
2000ལོའི་ཟླ་3པར་པར་ཐང་ས་1པོ་བརྒྱུགས།  
དེབ་ཚད། 787 X 1092 1/16  
པར་ཤོག 15.75 དཔར་གྲངས། 0001—1500  
དེབ་རེར་ཚོར་23.50ཡིན།



བོད་ལུགས་གསེང་གི་ལུགས་ལྟེ་ཆེན་པོ་གཉིས་ལ་རགས་ཅམ་དབྱེད་པ།  
 (藏医两大派略探) ..... ལྷག་གདོད་གནམ་ལྷ་མཁམ།(54)

བོད་ཀྱི་སྐབ་ཅིས་སྐབ་གསེང་སྐར་རགས་ཅམ་གྲུབ་པ།  
 (藏医和藏族历算教学概述) ..... དཔོན་ཚང་འཇིགས་བྱེད་སྐབས།(62)

**ལག་ལེན་སྦྱང་བྱུང་བའུ་དུ་རྩི་བྱུན་ཐིགས།**

ཁུབ་རྒྱུད་གི་ནད་འབྱུང་ལས་གྲིབ་ནད་སྐར་གྱི་ཐོག་མའི་དབྱེད་པ་དང་བརྟག་བཅས་བཤད་པ།  
 (恰隆病变后引起的脑血管障碍机理和诊治) ..... རོ་རྒྱུ།(68)

རྩུ་གཟེར་ནད་གཞིའི་ལག་ལེན་མན་དག་གི་སྐར་ཚུང་བྱེད་ཅམ་གྲུབ་པ།  
 (浅谈菌痢诊治) ..... བགྲའ་ཤིས།(82)

མཁྲིས་སྐབ་གྱི་རྟགས་དང་བཅས་ཐབས་མདོར་བསྟུན་བཤད་པ།  
 (简述胆结石的诊治) ..... སངས་ཚོ།(88)

མཁྲིས་པའི་རྩ་སྐབ་ལ་བརྟག་བཅས་བྱས་པའི་ཉམས་སྦྱང་མདོར་བསྟུན།  
 (胆囊石瘤诊治经验简述) ..... གཡུང་རྒྱུད་དཔལ།(92)

རུས་མཛོར་ནད་གྱི་རོལ་འཇིག་དང་བཅས་ཐབས་སྐར་རགས་ཅམ་བརྒྱུད་པ།  
 (略述骨质增生的诊治) ..... དབང་རྒྱལ།(96)

བོད་ཀྱི་གསེང་གི་ལུགས་ལྟེ་ཆེན་པོ་ལས་བྱིས་པ་བཅའ་ཐབས་སྐར་རོལ་ཅམ་གྲུབ་པ།  
 (略谈藏医接生法) ..... སངས་རྒྱལ་རྒྱུད།(99)

བྱ་མི་ལྷན་པའི་རྩུ་མཛོར་ནད་གཞི་ཁག་རྩུག་གི་ནད་རྟགས་དང་བཅས་ཐབས་རོལ་ཅམ་གྲུབ་པ།  
 (概述常见六种不孕症的诊治) ..... དཔལ་ལྷན་འཇིག་ལས།(104)

ཙ་དཀར་ནད་གྱི་བཅས་རྩུལ་གནད་བསྟུན།  
 (神经病治疗要述) ..... རྩ་མགྲིན་རྒྱལ།(109)

མ་ལུ་བད་ཀར་གྱི་བརྟག་བཅས་མདོར་བསྟུན།  
 (简述消化不良型培根病的诊治) ..... བསྐྱེད་ཚོ།(114)

བདུད་ཅི་སྐབ་ལུམས་གྱིས་སྐབ་ཁྲག་འཁར་འགགས་གསོ་བཅས་བྱས་པའི་ཉམས་སྦྱང་མདོར་བསྟུན།  
 (脑血栓的药浴治疗经验简述) ..... རུམས་མགོན།(118)

གཅིན་སྦྱིའི་ནད་གྱི་ཐོག་མའི་འབྱུང་རྩུབ་དང་བཅས་ཐབས་སྐར་གྲུབ་པ།  
 (谈糖尿病的成因和治疗) ..... རྩིང་མཚོ།(122)

འདུས་ནད་སྐྱེག་པའི་བཅས་རྩུལ་སྦྱང་གོམས་བདུད་རྩི་ཐིགས་པ།  
 (木布病的治疗经验) ..... བྲགས་པ།(125)



- བད་ཀན་བྱེ་བྲག་གོལ་བ་དགུའི་ཉགས་བཙམ་མདོ་ཙམ་བཤད་པ།  
 (培根病九“果哇”症的诊治简述) ..... ལྷོ་བཟང་།(134)
- བསེམས་ནད་གྱི་འབྱུང་རྐྱེན་དང་གསོ་བཙམ་།  
 (梅毒的病因和治疗)..... བསོད་ནམས་དོན་གྲུབ།(137)
- གཉན་མགོར་བབས་བཙམ་པའི་ཚུང་ཚོར་འཆི་གསོས་བདུད་ཚིའི་ཐེགས་པ།  
 (脑膜炎的治疗) ..... གདུགས་དཀར་བཟླ་མེས།(139)

**ལྷན་སྦྲུང་སྡེ་བ་བཟོ་མེད་པའི་གཙམ་ཚོད།**

- ལེས་པའི་འདུལ་སྦྲུང་སྣན་གྱི་ལག་ཙལ་དདུལ་རྒྱ་བཙོ་བཟུས་པོད་སྣན་སྣལ་སྤེལ་དང་གསར་བཟོ་བྱ་རྒྱུ་ལུ་  
 བའི་ལག་ཙལ་གསར་པ།  
 (水银“坐台”炮制秘法)..... བཟླ་མེས་ཚེ་རིང་།(149)
- སྣན་བཏང་རྒྱལ་གྱི་མན་ངག་མདོར་བཟུས།  
 (简述藏药的服用方法) ..... ཀམ་ཚོགས་གཉིས།(157)
- ལྷགས་ནད་རྒྱ་མེར་སེལ་བའི་རུས་སྒྲིའི་མར་ཁུའི་བཟོ་རྒྱལ་དང་སན་རུས་སོགས་བཤད་པ།  
 (谈干黄水骨粉油剂的制法和效果) ..... བསོད་ནམས་ཚེ་རིང་།(162)
- རང་བྱུང་རྒྱ་ཚན་གྱི་རིན་ཐང་གྲིང་བ།  
 (谈天然温泉浴的疗效) ..... ལྷོ་མཁར་རྒྱལ།(164)
- ལྷན་སྦྲུང་གྱི་སྤུས་ཀར་གནོད་པའི་རྒྱ་རྒྱུན་གྱི་སྐོར་ཅུང་ཟད་དཔྱད་པ།  
 (影响藏成药质量的因素探讨) ..... རྩོམ་པ་བསྐྱེད་མ་དོན་གྲུབ། རྒྱུད་པོ།(168)

**སྦྱོང་གསོའི་དཔྱད་གཏམ་གསམ་པའི་མཁུའ་རྒྱགས།**

- མཚོ་སྣན་བོད་ལྷགས་གསོ་རིག་སྦྱོང་གྲིང་གི་ཞན་ཆ་འགའ་བརྗོད་པ།  
 (谈青海藏医学院存在的几个不足之处) ..... བན་དེ་ཚེ་རིང་།(171)

**རྒྱུད་གཞིགས་སྒྲིལ་བསྐྱེད་པ་རིག་པའི་ཉག་བྲན།**

- དུས་སྐབས་གསར་པའི་བོད་གྱི་གསོ་རིག་གི་ཞིབ་འཇུག་བརྗོད་མཚན་སྐོར་རགས་ཙམ་གྲིང་བ།  
 (现代藏医研究论文) ..... བུ་མདོ་སྤེལ་བྱམས་རྒྱལ།(174)

## 理论研究

- 五源学说及其在藏医药学中的应用…………… 星全章(180)
- 藏药七十味珍珠丸治疗心脑血管疾病的实验研究……………  
…………… 青海省高原医学研究所 青海藏医药研究所等(185)
- 藏药七十味珍珠丸抗血栓作用研究…………… 陈秋红等(192)
- 藏药唐古特青兰水提液抗心肌缺氧作用研究…………… 海平等(195)
- 藏药中重金属毒性的实验研究…………… 久美彭措(199)
- 十二味寒水石牙痛粉初步药理研究…………… 邢玉珍等(201)

## 临床经验

- 藏药二十五味松石丸治疗肝硬化腹水、早期肝癌和肝包虫的疗效观察…………… 柳永芳(203)
- 藏医药浴治疗颈、腰椎骨质增生症 20 例临床观察…………… 杨本扎西(205)
- 藏医药浴治疗顽固局限性硬皮病 2 例临床报道…………… 李先加(207)
- 藏药流感丸治疗流感 88 例临床观察…………… 桑杰(209)
- 藏药治疗小儿扁桃体炎 62 例疗效观察…………… 李毛措(210)
- 三臣散与四味辣根菜汤联合治疗喘憋性肺炎的临床观察…………… 红星(211)
- 藏医对妇科肾隆病的诊治体会…………… 德吉措姆(212)
- 六味能消散的临床应用…………… 俄日(214)
- 二十五味松石丸治疗淤胆型肝炎 20 例疗效观察…………… 周措(215)

## 藏西医结合

- 促肝细胞生长素加仁青芒交治疗活动性肝硬化临床疗效观察…………… 关却加(216)

## 临床护理

- 风湿、类风湿性关节炎的藏医药浴护理…………… 段卓玛(217)

## 方剂与剂型

- 试谈改革临床用藏成药的必要…………… 昂青才旦(219)
- 水银的炮制及其在藏药中的应用…………… 金学英(221)
- 藏药剂型特色与剂型改革中的几个问题…………… 兰科(223)

## 药材资源

- 甘肃甘南州植物类藏药材资源的保护与开发…………… 甘玉伟等(225)

## 综述

- 加快推进藏药产业化进程…………… 文青杰(228)
- 藏医药现代研究的几点思考…………… 多杰(230)
- 新世纪藏医药发展趋势探讨…………… 拉毛吉(233)
- 藏医药数据库初探…………… 裴应征(237)

# དབལ་ལྡན་གསོ་རིག་《རྒྱུད་བཞི》ཡི་ཡུང་རྒྱལ་ ལ་ཆེ་མོང་ཙམ་དཔྱད་པ།

མཚོ་སྐོན་པོད་ཀྱི་གསོ་རིག་སྐོན་རྒྱུ་ཞིབ་འཇུག་ཁང་།    གཞུང་པ་དོན་ལྷན་པུ་ཆེ་མོང་།

མོད་ཀྱི་གསོ་རིག་པ་ལོ་མོ་སྐོན་ཀྱི་དུས་ཡུན་རིང་ཞིང་སྐོན་བཅོས་ཀྱི་ནང་དོན་རྒྱུད་རིམ་ལྡན་ལ།  
གཞུང་ལྷགས་ཀྱི་མ་ལག་ཆ་ཚང་བ་ཞིག་ཡིན་པས། མའི་རིགས་ཀྱི་ལྷན་ཁམས་བདེ་ཐང་ལ་ལེགས་སྐྱེས་མི་  
ལུང་བ་ཞིག་སྐྱེས་དང་འབྲལ་བ་ཞིན་ཡོད་པ་རེད། ཡིན་ནའང་། མིན་ཏུ་ཕངས་པ་ཞིག་ལ་མོད་ཀྱི་གསོ་  
རིག་གཞུང་ལྷགས་ཀྱི་ཕྱི་མོར་རྒྱུར་བའི་དབལ་ལྡན་《རྒྱུད་བཞི》ཡི་ཡུང་རྒྱལ་སྐོར་ལ་ཟེའོག་གི་རི་མོ་རྒྱར་  
ཞིབ་འཇུག་པ་རྣམས་ལ་གཅིག་མཐུན་ཀྱི་བཞེད་རྒྱལ་ཞིག་ལུང་མེད་དེ། ཁ་ཅིག་གིས་སངས་རྒྱལ་གྱིས་  
གཞུངས་པའི་བཀར་འདོད་པ་དང་། ཁ་ཅིག་གིས་རྒྱ་ནག་ནས་ལུང་བར་བཞེད་པ། རྒྱ་སྤྱིར་གི་མཁས་  
དབང་ཁ་ཤས་ཀྱིས་འཚོ་བྱེད་གཞོན་ལུས་བཅམས་པར་ཁས་འཆེས་པ། ཡང་ཁ་ཅིག་གིས་རྒྱ་གཞུང་གི་པ་  
ཆེན་པོས་གཞུངས་པའི་མོད་ཀྱི་བསྐོན་བཅོས་སུ་འདོད་དོ། །

རྒྱུར་མཁས་དབང་དེ་རྣམས་ཀྱི་གཞུང་ལ་རྒྱ་མཚན་དེས་ཅན་རེ་མེད་པ་མི་སྲིད་མོད། ཡིན་ཡང་རྒྱ་  
ཚོགས་གནས་བབས་དང་། མེམས་ཁམས་ཀྱི་དད་མོས་འདུ་ཤེས་དབང་གིས་ས་ཁུལ་དང་། མི་རིགས་  
ལྷན་ཁམས་བཅས་ཀྱི་ཞིབ་འཇུག་ཀྱིས་རྒྱ་གཞུང་གི་བསྐྱེད་བའང་ཡོད་པས། གཤམ་ནས་རང་རྒྱུས་གང་རྒྱབས་  
ཀྱིས་གཞན་ལྷགས་ལ་ལུང་བཟད་དཔྱད་ཁུལ་དང་བཅས་རང་གི་མ་སྐོན་པའི་ལྷ་རྒྱལ་གང་ཡིན་པ་དེ་ཡང་དཔྱད་  
ལན་རྣམས་ཀྱི་སྐོན་ལམ་དུ་བཞུར་བར་བྱུང་། །

## དང་པོ།    གཞན་ལྷགས་ཀྱི་མཐའ་རྒྱུད་བཟད་དཔྱད་པ།

ཁ་ཅིག་གིས་“མོད་ཀྱི་སྐོན་ཀྱི་རྒྱུད་བཞི་ཡང་ཚོག་མའི་འབྲུང་ཁྲུངས་རྒྱ་ནས་ལུང་བར་སེམས་ཏེ།  
དེར་འབྲུང་བ་ལྟ་གས་ཀྱི་ལྷགས་ལྷན་ས་རྒྱ་མེ་རྒྱུད་ནམ་མཁའ་ཞེས་མི་བརྗེ་བར། མིང་མེ་ས་ལྷགས་རྒྱ་  
ཞེས་བརྗེ་བ་དང་། འཕར་ཚ་ལ་ཚོན་དང་། ཀན་དང་། ཆག་ཅེས་ལུང་བའང་རྒྱ་སྐད་ལ་རྒྱན་བཀུན་ཅི་  
ཞེས་པ་སྐད་རྒྱུར་རི་བཞིན་མ་ཚོན་པར་མདོན་པས་སོ།” (1) ཞེས་གཞུངས་པའང་མཁས་པ་ཆེན་པོའི་གཏམ་  
དུ་སྲིད་ནའང་ལུང་བཟད་ཅིག་བཞག་ན་འཐད་ལན་དུ་དེས་དཀའ་སྟེ།

༡    མོད་ཀྱི་གསོ་རིག་རྒྱུད་བཞིའི་ལྷགས་ལ་ས་རྒྱ་མེ་རྒྱུད་ནམ་མཁའ་བཅས་འབྲུང་བ་ལྟ་དང་།  
རྒྱུད་མཁྱིས་བད་ཀར་ཏེ་ཞེས་པ་གསུམ་རིག་པའི་ཐང་གཞིར་བཟུང་སྟེ། ལྷན་ཀྱི་གནས་ལྷགས་དང་མཚན་  
ཉིད། བད་ཀྱི་རྒྱ་རྒྱུན་དང་དབྱེ་བ། སྐོན་ཀྱི་རྒྱ་ནག་དང་ལྷ་རྒྱེས། ཐུན་ཟས་སྐོན་སྐྱོད་ལམ་གྱི་པན་  
གནོད་ལ་སོགས་ལུང་འབྲུང་བ་བཞི་(ས་རྒྱ་མེ་རྒྱུད་) ཡི་རུས་པ་ཁོན་ལས་ལུང་བར་བཞེད་ཡོད་དེ། རྒྱུད་